

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari 1894, kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

(R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1893 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i riksgäldskontoret förda efter den 28 september 1893, med hvilken dag revisorerernas protokollsgranskning slutade, till och med den 18 januari 1894, å hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande med anledning af berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o

Angående skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda jernvägsaktiebolags annuitetslikvider.

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 4 Saml. 1 Afd. 12 Häft. (N:o 21).

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagens statsutskott lemnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1893 meddela följande siffror:

Af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade statslånen (i hvilken post ej inbegripits ränta å de för jernvägshypoteksfondens räkning använda obligationer af 1878 års lån, hvilken ränta af nämnda fond riksgäldskontoret godtgöres)		kr. 10,328,583: 92
Då, med anledning deraf att i denna post ingår ränta å medel, som upplånats för odlingslånefondens räkning och till fortsatt utveckling af statens telefonväsende, från nämnda belopp afdrages:		
dels den statskontoret påförda ränta å försträckningar till odlingslånefonden	kr. 128,837: 05	
dels telegrafverket påförd ränta å lyftade medel för utveckling af statens telefonväsende	» 98,938: 89	» 227,775: 94
återstår en statens ränteutgift å upplåningen för jernvägar till belopp af ¹⁾	kr. 10,100,807: 98.	
Till statskontoret levererad behållning af trafikinkomster å statens jernvägar	kr. 6,700,000: —	
Å lånen till enskilda jernvägar till riksgäldskontoret inbetald ränta	» 1,659,279: 38 ²⁾	» 8,359,279: 38
Ränteskilnad, som måst af andra statsmedel gäldas	kr. 1,741,528: 60	
Kapitalafbetalning å de fonderade statslånen	kr. 2,235,606: 14	
Kapitalinbetalning å lånen till enskilda jernvägar	» 450,362: 17	
Skilnad, som af andra statsmedel guldits,	kr. 1,785,243: 97	

Härvid är dock, beträffande ofvanberörda ränteskilnad, att märka, att å vissa lån till enskilda jernvägsanläggningar för år 1893 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i sjelfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda jernvägar. Detta räntebelopp uppgår till 171,022 kronor 53 öre.

¹⁾ Anmärkas bör, att i detta belopp äfven ligger ränta å upplåning för kassaförstärkning åt statskontoret, hvilken upplåning till en del kunnat ske genom försäljning af fonderade statsobligationer, till följd hvaraf statens ränteutgift å upplåningen för jernvägar under år 1893 icke fullt uppgått till det här utförda beloppet.

²⁾ Den debiterade ränta, som bort inflyta, utgjorde 2,034,345 kronor 29 öre.

2:o.

Fullmäktige hafva å sid. 8—11 af sin den 18 sistlidne januari till Riksdagen afgifna berättelse (statsutskottets memorial n:o 1) meddelat, hvilka då till betalning förfallna annuitetsbelopp å de från riksgäldskontoret till kanal- och jernvägsanläggningars utförande samt till byggnader utgifna lån icke vid nämnda tid kunnat af vederbörande gäldas. Enligt hvad utskottet inhemtat, har efter berättelsens afgifvande icke inträffat någon förändring i berörda hänseende.

Till jemförelse mellan förhållandena under senaste femårsperiod vill utskottet här meddela, att riksgäldskontorets fordran för förfallna men icke verkställda inbetalningar å utgifna lån för enskilda jernvägar, kanal- och slussanläggningar m. m. uppgingo, oberäknadt den numera med in-tecknade 4 % obligationer kapitaliserade upplupna räntan, 1,707,800 kronor, å in-köpta Bergslagens jernvägsaktiebolags 5 % obligationer af år 1874, till följande belopp, nemligen:

vid början af år 1890	kr.	755,500.82
» » » » 1891	»	925,259.44
» » » » 1892	»	1,141,074.60
» » » » 1893	»	1,389,751.24
» » » » 1894	»	1,749,591.60.

3:o.

Med förmålan att revisorerna inhemtat, att fullmäktige i riksgäldskontoret med enskild bankinrättning träffat aftal om verkställande i utlandet för kontorets räkning af vissa likvider i främmande valutor, hafva revisorerna å sid. 39 i revisionsberättelsen meddelat, att de af fullmäktige anhållit om upplysning, huruvida före afslutandet af ifrågavarande aftal förfrågan skett hos fullmäktige i riksbanken, om de vore villige att låta riksbanken verkställa nämnda likvider, samt att af fullmäktiges i riksgäldskontoret svar framginge, att dylik förfrågan icke egt rum.

Enär emellertid, efter bankofullmäktiges kort tid förut visade beredvillighet att medgifva riksgäldskontoret å dess önskade försträckning lägre ränta än den för likartade lån från riksbanken i allmänhet gällande, fullmäktige i riksgäldskontoret synts hafva haft ökad anledning att jemväl i föreliggande fall anlita riksbanken, så hade revisorerna, hvilka vidhölle den af nästföregående års statsrevisorer uttalade åsigten beträffande större sam-

verkan mellan Riksdagens båda penningförvaltande verk, ansett sig böra detta förhållande för Riksdagen omförmåla.

Med anledning af Riksdagens under år 1892 församlade revisorerers af sistlidet års statsrevisorer återopade uttalande, yttrade sammansatta stats- och bankoutskottet vid 1893 års riksdag i utlåtande n:o 1, att utskottet funnit, att mellan Riksdagens ifrågavarande verk, till fördel för båda, en samverkan skulle kunna ega rum i större utsträckning, än som syntes hafva varit fallet, utan att därför den fullt sjelfständiga ställning, som dessa verk borde intaga gent emot hvarandra, komme att lida något in-trång. Utskottet, som delar denna uppfattning, har af ofvan nämnda i revisionsberättelsen angående riksgäldskontoret anförda förhållande ansett sig hafva anledning att ånyo framhålla de enligt utskottets mening o-bestridliga fördelar, som för staten äro att vinna af en samverkan mellan fullmäktige i Riksdagens båda penningförvaltande verk, der sådan kan ske utan uppgifvande af den sjelfständighet, hvartdera verket bör ega i för-hållande till det andra.

4:o.

Angående Dalslands kanalaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 74.)

Enligt revisionsberättelsen rörande detta bolag utgjorde vid 1892 års slut återstoden af det bolaget beviljade lån för kanalbyggnad mellan Hattefura och Stora Lee 428,686 kronor 37 öre, hvaraf 110,162 kronor 53 öre resterade å förfallna annuiteter och 318,523 kronor 84 öre vore ännu ej till betalning förfallet kapital. Jemte meddelande att, enligt riksgäldskontorets räkenskaper, af förstnämnda skuldbelopp 109,666 kronor 33 öre utgjordes af oguldna annuiteter och återstående 319,020 kronor 4 öre af icke förfallet kapital, hafva Riksdagens revisorer till rättelse anmärkt den sålunda befintliga skiljaktigheten mellan riksgäldskontorets och bolagets räkenskaper i fråga om fördelningen af förfallen och icke förfallen skuld.

Utskottet, som vid läsningen af fullmäktiges i riksgäldskontoret protokoll inhemtat, att fullmäktige genom skrivelse den 7 december sistlidne år gifvit kanalbolagets styrelse del af revisorerernas anmärkning, men att från styrelsen icke ingått något svar, hemställer,

att Riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att erinra styrelsen för Dalslands kanal-

aktiebolag om vidtagande af sådan rättelse i bolagets räkenskaper, att ofvan anmärkta skiljaktighet mellan dessa och riksgäldskontorets räkenskaper varder undanröjd.

5:o.

Angående Varberg—Borås järnvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 145. Förkl. sid. 268.)

Rörande detta bolag hafva revisorerna fäst uppmärksamheten derpå, att summan af bolagets tillgångar vid 1892 års utgång, efter den angående bolaget afgifna revisionsberättelsen, utförts med enahanda belopp som skulderna, eller 4,959,991 kronor 65 öre, medan deremot en sammanräkning af de bland tillgångarna upptagna särskilda poster visade en summa af 4,959,991 kronor 75 öre, hvadan någon misräkning eller misskrifning syntes hafva egt rum i revisionsberättelsen, hvilket till rättelse anmärktes.

Bolagets styrelse har häröfver sig förklarat och dervid anfört, att i den Riksdagens revisorer förelagda revisionsberättelsen en post bland tillgångarna — värdet af egendomen Karlsberg — upptagits 10 öre högre, än hvad originalberättelsen utvisade.

6:o.

Angående Vittsjö—Hessleholms järnvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 230.)

Med afseende å nämnda bolag hafva revisorerna till en början meddelat, att föreskrifvet räkenskapssammandrag för den tid, bolagets verksamhet omfattade, icke kommit statsrevisorerna till handa.

Af fullmäktiges i riksgäldskontoret protokoll framgår, att sedan fullmäktige underrättat statens i bolagets revision deltagande ombud om den af Riksdagens revisorer gjorda anmärkningen, bemälda ombud i skrifvelse förklarar, att från bolagets styrelse icke kunnat bekommas något annat sammandrag af bolagets räkenskaper för den tid, bolagets verksamhet omfattade, än det, som finnes intaget i revisionsberättelsen för år 1892. Med anledning af detta svar hafva fullmäktige medelst skrifvelse den 14 december 1893 fäst ombudets uppmärksamhet derpå, att 3 § i instruktionen

för de ombud, som å statens vägnar deltaga i årliga granskningen af enskilda, med statsbidrag understödda, jernvägsaktiebolags förvaltning och räkenskaper, gifver vid handen, att det sammandrag af bolagets räkenskaper, om hvilket i nämnda paragraf är fråga, bör, med ledning af samma räkenskaper, upprättas af statens i revisionen deltagande ombud.

I fråga om Vittsjö—Hessleholms jernvägsaktiebolag hafva Riksdagens revisorer vidare uttalat sig på följande sätt:

»Vid granskning af bolagets revisionsberättelse har statsrevisorernas, såväl som fullmäktiges i riksgäldskontoret, uppmärksamhet fäst derpå, att bolagets revisorer i berörda berättelse anmärkt, att bokförda värdet af bolagets jernväg icke öfverensstämde med dess verkliga, i det att fingerade värdet af en aktieteckning på 200,000 kronor blifvit jernvägen påförd. Af den med anledning häraf af fullmäktige från bolagsstyrelsen infordrade förklaring framgår, att styrelsen anser bolagsrevisorernas anmärkning vara beroende af missuppfattning, och den klandrade bokföringsåtgärden befogad, enär de ifrågavarande aktiebrefven funnes i styrelsens förvar och registerboken öfverensstämde med aktiekapitalet.

Förhållandet har emellertid syntts statsrevisorerna vara af beskaffenhet att böra för Riksdagen omförmälas.»

Af bolagets revisionsberättelse med dertill hörande handlingar samt skriftvexlingen mellan fullmäktige i riksgäldskontoret och bolagets styrelse synes det utskottet framgå, att det af Riksdagens revisorer påpekade förhållandet med aktieteckningen i bolaget förskaffat bolaget större statslån, än de för dylikt låns erhållande uppställda vilkor om sådan tecknings förhållande till anläggningskostnaden medgifva. Derjemte har utskottet af fullmäktiges berättelse till nu församlade Riksdag inhemtat, att bolaget icke erlagt det belopp af 19,762 kronor 22 öre, som bolaget varit skyldigt att den 1 oktober 1893 inbetala å sitt statslån, 404,000 kronor.

Då det enligt riksgäldskontorets reglemente åligger fullmäktige att omsorgsfullt vårda och befrämja detta verks rätt, säkerhet och förmån, lära fullmäktige följaktligen icke underlåta att med till buds stående medel söka tillvarataga statens rätt gent emot bolaget; och enär utskottet föreställer sig, att en närmare undersökning kommer att ske, om och i hvilken mån bolagsstyrelsens förfarande inverkat på statslånefordringens säkerhet samt huruvida berörda förfarande bör föranleda till särskilda åtgärder, har utskottet ansett det af revisorerna anförda förhållandet för närvarande icke påkalla något Riksdagens åtgörande i frågan; hvilket utskottet härmed velat för Riksdagen

anmäla.

7:o.

Granskningen af fullmäktiges gemensamt med fullmäktige i riksbanken vidtagna åtgärder för utförande af det fullmäktige i riksgäldskontoret och i riksbanken gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus har öfverlemnats till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott.

8:o.

Hvad revisorerna i sin berättelse om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning i ett eller annat hänseende anført och i öfrigt vid läsningen af fullmäktiges protokoll förekommit, har utskottet funnit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

9:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen af riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i deras protokoll från den 19 januari 1893 till och med den 18 januari 1894.

Stockholm den 16 februari 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
